

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

KOMENTARZ

Nr 53, 18 września 2019 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski ● Patrycja Sasnal ● Rafał Tarnogórski

Sebastian Płóciennik ● Justyna Szczudlik ● Daniel Szeligowski ● Jolanta Szymańska
Marcin Terlikowski ● Karol Wasilewski ● Szymon Zaręba ● Tomasz Żornaczuk

Pokojowa Nagroda Nobla dla premiera Etiopii

Jędrzej Czerep

11 października Komitet Noblowski ogłosił premiera Etiopii, Abiy Ahmeda, setnym laureatem nagrody pokojowej. Wyróżnienie otrzymał w uznaniu działań na rzecz pokoju w Rogu Afryki, zwłaszcza za przełomowe pojednanie z sąsiednią Erytreą. Obecnie jednak zarówno liberalizacja wewnętrzna, jak i porozumienie z Erytreą zwolniły tempo.

Kim jest Abiy Ahmed?

To obecnie najmłodszy (43-letni) przywódca afrykański. Objął rządy w kwietniu 2018 r. na fali przemian politycznych. Zainicjowały je trwające przez trzy lata protesty ludności Oromo i Amhara przeciw rządowi elity wojskowo-biznesowej mniejszości tigrejskiej, dominującej od 1991 r. W ich wyniku reżim etiopski, jeden z najbardziej autorytarnych na kontynencie, zgodził się na reformy. Siłą napędową tego procesu stał się Ahmed. Będąc działaczem koncesjonowanej partii reprezentującej ludność Oromo, byłym wojskowym, miał szansę na akceptację przez struktury siłowe jako kandydat kompromisu. Pochodząc z muzułmańsko-prawosławnej rodziny (sam z wyboru jest protestantem), mógł zyskać poparcie szerokiego spektrum wielokulturowego społeczeństwa.

Co osiągnął?

Ahmed zwolnił więźniów politycznych i zniósł cenzurę, co odpowiadało oczekiwaniom społecznym. Zaprosił do powrotu z emigracji opozycjonistów, nie wyłączając radykalnych grup zbrojnych. W lipcu 2018 r. odbył przełomową podróż do Erytrei, z którą Etiopia toczyła w latach 1998–2000 krwawą wojnę i która pielęgnowała wrogość wobec niej jako państwową ideologię. Pojednanie z Erytreą wymagało od Ahmeda gotowości do oddania spornych terytoriów, wbrew establishmentowi wojskowemu. Miało też znaczenie symboliczne – dzięki przywróceniu połączeń telefonicznych i lotniczych kontakt odzyskały rodziny rozdzielone od 20 lat. Ahmed skutecznie mediował w innych sporach w regionie, np. w Sudanie, gdzie przekonał wojskowych do powrotu do rozmów o oddaniu władzy po 30 latach dyktatury.

Co oznacza nagroda dla Afryki?

Nobel dla Ahmeda wyznacza wzór przywództwa na kontynencie. Poprawa jakości sprawowania władzy jest jednym z największych wyzwań państw afrykańskich. Większość liderów to osoby w podeszłym wieku, nierozumiejące rosnących aspiracji młodych społeczeństw. Wyróżnienie dla premiera Etiopii de facto piętnuje przywódców niedopuszczających pluralizmu i stosujących przemoc. Może być impulsem do kompromisowego załatwienia innych sporów na kontynencie, np. przebiegu granicy Sudan – Sudan Południowy. Nagroda podkreśla znaczenie polityki klimatycznej, zwłaszcza przeciwdziałania pustynnieniu. Ahmed prowadzi m.in. kampanie oczyszczania koryt rzek i sadzenia czterech miliardów drzew, co pomoże przyspieszyć realizację „pasa zieleni”, który ma ciągnąć się z zachodu na wschód Afryki, z Senegalu do Dżibuti.

Jakie przesłanie kryje się za nagrodą?

Nobel dla Ahmeda jest przede wszystkim impulsem, który ma wzmocnić kurs na pojednanie i współpracę w Rogu Afryki i w samej Etiopii. Po półtora roku rządów Ahmeda bilans jego działań jest jednak dyskusyjny. Dając przestrzeń radykałom, przyczynił się do wzrostu nacjonalizmów etnicznych i napięć w poszczególnych regionach kraju. W Etiopii jest dziś – niesłusznie – odbierany głównie jako reprezentant interesów swojej grupy etnicznej, Oromo. Proces pokojowy z Erytreą zwolnił i nie zmienił sytuacji wewnętrznej tego państwa. Nagroda da Ahmedowi mandat do zmian ustrojowych, które ograniczą groźne tendencje odśrodkowe, i do budowy sieci gospodarczych powiązań w regionie. Jej powstanie zminimalizuje ryzyko kolejnych konfliktów, kryzysów humanitarnych i uchodźczych, co byłoby korzystne dla UE i USA, kluczowych partnerów Etiopii.